

— GIERKE verwerpt uitdrukkelijk de opvatting van dit laatste als gebod van de souverain — dan moet noodzakelijk de vraag rijzen, welke rol het dan nog zou kunnen vervullen in de definitie van de staat.

GIERKE hield zelf nog vast aan BODIN's opvatting, dat de souvereiniteit als een wezenskenmerk van iedere staat moet worden beschouwd. De laatste onderscheidt zich volgens hem van alle andere samenlevingsverbanden als „sovereine machtsorganisatie”, die niet als „Genossenschaft”, maar als „Gebietskörperschaft” moet worden gevat, omdat het eerste begrip door hem alleen op de niet-politische verbanden betrokken was ⁴⁸⁾. En wat onder „sovereine machtsorganisatie” moet worden verstaan, maakt hij zelf als volgt duidelijk: „Das Wesen „staatlicher” Verbindung beruht darin, dass sie die machtvolle Durchführung des allgemeinen Willens zum Inhalt hat. Sie ist die Gemeinschaft des politischen Handelns. Ihre Substanz ist der allgemeine Wille, ihre Erscheinungsform die organisierte Macht, ihre Aufgabe die zweckbewusste That”.

Statelijk leven van deze aard heeft volgens hem altijd bestaan, reeds in de familie, het oude volksverband en de stam. Maar van een eigenlijke staat spreken wij toch eerst, wanneer zich een zelfstandig organisme voor het politisch leven vormt. Wanneer dit proces zich voltrokken heeft, kunnen de staatsfuncties door een gehele hiërarchie van engere en ruimere politieke verbanden (gemeenten, provincies, bonden enz.) worden uitgeoefend. Zij alle zijn van statelijk karakter.

„Einen spezifischen Character jedoch und eine Reihe qualitativer Unterschiede von allen anderen politischen Verbänden muss derjenige Machtverband aufweisen, dessen Macht nach oben hin durch keine ähnliche Macht beschränkt und nach unten hin jeder ähnlichen Macht überlegen ist. Denn eine Macht, welche die höchste ist, unterscheidet sich von jeder anderen Macht durch des spezifische Merkmal, dass sie durch und durch Macht, die Macht schlechthin ist; und ein Wille, dem derartige Macht entspricht, ist von jedem anderen Willen als ein souveräner, schlechthin allgemeiner, nur durch sich selbst bestimmter Wille verschieden. Deshalb nennt man unter den politischen Verbänden, obwohl sie alle staatlich sind, nur den jeweilig höchsten Machtverband „Staat” ⁴⁹⁾.

Daarmede was ondubbelzinnig het souvereiniteitsbegrip uit de rechtsfeer naar de politieke machtsfeer overgebracht en was het van een

⁴⁸⁾ *Deutsches Genossenschaftsrecht* Bnd II S. 866: „Der Genossenschaftsbegriff ist der Gattungsbegriff für diejenigen deutschrechtlichen Körperschaften, welche nicht Staat oder Gemeinde sind. Er ist mithin im Verhältniss zum Körperschaftsbegriff ein Artbegriff.” In gelijke zin ROSIN *Recht der öffentlichen Genossenschaft* S. 40, 41. Tegen deze onderscheiding PREUZ *Gemeinde, Staat, Reich* S. 240 f.

⁴⁹⁾ *Grundbegriffe* S. 96/7.